

Υπόθεση C-226/24 [Barbavi]ⁱ

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

26 Μαρτίου 2024

Αιτούν δικαστήριο:

Corte d'appello di Firenze (Ιταλία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

8 Ιανουαρίου 2024

Προσφεύγουσα:

A.M.

Καθού:

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS)

TO CORTE D'APPELLO DI FIRENZE (εφετείο Φλωρεντίας, Ιταλία)

Τμήμα εργατικών διαφορών

[παραλειπόμενα]

στη διαδικασία [παραλειπόμενα] που κίνησε η

A.M. [παραλειπόμενα]

προσφεύγουσα στη συνέχιση της διαδικασίας

κατά του

Istituto nazionale della previdenza sociale – INPS (Εθνικού Ιδρύματος Κοινωνικής Ασφάλισης, Ιταλία, στο εξής: INPS) [παραλειπόμενα]

καθού στη συνέχιση της διαδικασίας

ⁱ Η ονομασία που έχει δοθεί στην παρούσα υπόθεση είναι πλασματική. Δεν αντιστοιχεί στο πραγματικό όνομα κανενός διαδίκου.

και της

Agenzia delle entrate - Riscossione (φορολογική αρχή, υπηρεσία είσπραξης απαιτήσεων, Ιταλία)

καθής στη συνέχιση της διαδικασίας, ερημοδικήσασα

με αντικείμενο: διαδικασία αναπομπής βάσει της διάταξης του Corte di Cassazione-Sezione Lavoro (Ακυρωτικού Δικαστηρίου - τμήμα εργατικών διαφορών, Ιταλία) αριθ. [παραλειπόμενα] της 27ης Απριλίου 2022.

[παραλειπόμενα] εκδίδει την ακόλουθη

**ΔΙΑΤΑΞΗ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΤΟΥ
ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΕΕ (Άρθρο 267 ΣΛΕΕ)**

Η ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΔΙΑΦΟΡΑ

- 1 Αντικείμενο της διαδικασίας είναι η ανακοπή που άσκησε η Α.Μ. κατά δύο χρεωστικών σημειωμάτων που εξέδωσε το INPS τον Δεκέμβριο του 2013, τα οποία κοινοποιήθηκαν στην Equitalia Centro s.p.a. [νυν Agenzia delle entrate - Riscossione (φορολογική αρχή, υπηρεσία είσπραξης απαιτήσεων)], τα οποία περιείχαν διαταγή πληρωμής διαφορών σχετικών με ασφαλιστικές εισφορές και αστικών κυρώσεων σε σχέση με εργάτες γης ορισμένου χρόνου τους οποίους η Α.Μ. απασχόλησε το 2007 και για τους οποίους υπολόγισε εισφορές βάσει των ωρών πραγματικά παρασχεθείσας εργασίας και όχι βάσει του χρόνου ημερήσιας εργασίας των 6,30 ωρών που προβλέπεται στην Contratto Collettivo Nazionale di Lavoro (εθνική συλλογική σύμβαση εργασίας, στο εξής: CCNL). Πρόκειται, συγκεκριμένα, για:
  - το σημείωμα αριθ. 351 2013 00015706 01 000, διαταγή πληρωμής ποσού 4,1 ευρώ για ασφαλιστικές εισφορές ατυχήματος και γήρατος μισθωτών εργαζομένων και σχετικές αστικές κυρώσεις σε σχέση με εργάτες γης ορισμένου χρόνου που απασχολήθηκαν κατά το πρώτο τρίμηνο του 2007·
  - το σημείωμα αριθ. 351 2013 00015707 02 000, διαταγή πληρωμής ποσού 3 932,27 ευρώ για ασφαλιστικές εισφορές ατυχήματος και γήρατος μισθωτών εργαζομένων και σχετικές αστικές κυρώσεις σε σχέση με εργάτες γης ορισμένου χρόνου που απασχολήθηκαν κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2007.
- 2 Το Corte d'Appello di Firenze - Sezione Lavoro (εφετείο Φλωρεντίας, τμήμα εργατικών διαφορών), [παραλειπόμενα] μεταρρυθμίζοντας την απόφαση που εξέδωσε το Tribunale di Grosseto (πρωτοβάθμιο δικαστήριο Grosseto, Ιταλία), απέρριψε τις ανακοπές και έκρινε βάσιμη την αξίωση που αποτελεί αντικείμενο των χρεωστικών σημειωμάτων, με την αιτιολογία ότι η αμοιβή των εργατών γης ορισμένου χρόνου έπρεπε να αναχθεί σε χρόνο ημερήσιας εργασίας 6,30 ωρών και όχι στις ώρες πραγματικά παρασχεθείσας εργασίας.

- 3 Το Corte di Cassazione - Sezione Lavoro (Ακυρωτικό Δικαστήριο, τμήμα εργατικών διαφορών) [παραλειπόμενα] ανέπεμψε την υπόθεση στο Corte d'Appello di Firenze - Sezione Lavoro (εφετείο Φλωρεντίας, τμήμα εργατικών διαφορών), διατυπώνοντας την ακόλουθη νομική κρίση: «Οι κοινωνικοασφαλιστικές εισφορές που οφείλει ο εργοδότης γεωργικής εργασίας επί των αμοιβών που καταβάλλονται στους εργάτες γης ορισμένου χρόνου υπολογίζονται, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της decreto legge n. 338/1989 (πράξης νομοθετικού περιεχομένου αριθ. 338/1989, στο εξής: πράξη νομοθετικού περιεχομένου αριθ. 338/1989) [παραλειπόμενα] σε συνδυασμό με το άρθρο 40 της CCNL της 6ης Ιουλίου 2006, αποκλειστικά και μόνον επί των ωρών πραγματικά παρασχεθείσας εργασίας, εκτός εάν προκύπτει συγκεκριμένα ότι, κατά τη διάρκεια διακοπών οφειλόμενων σε ανωτέρα βία, ο εργοδότης απαιτεί ο εργάτης να παραμείνει στη διάθεσή του στην εκμετάλλευση».

Εν ολίγοις, κατά το Corte di Cassazione (Ακυρωτικό Δικαστήριο):

- το άρθρο 30, παράγραφος 1, της CCNL της 6ης Ιουλίου 2006 για τους εργάτες γης και φυτωρίων, το οποίο προβλέπει ότι «ο χρόνος εργασίας ορίζεται σε 39 ώρες εβδομαδιαίως ήτοι 6,30 ώρες ημερησίως», καθορίζει απλώς και μόνον το ανώτατο όριο του κανονικού χρόνου εβδομαδιαίας και ημερήσιας εργασίας, χωρίς οποιαδήποτε μνεία στον ελάχιστο χρόνο εργασίας;
- το άρθρο 40 της CCNL, προβλέποντας στην παράγραφο 1 ότι «ο εργάτης ορισμένου χρόνου δικαιούται την πληρωμή των ωρών εργασίας που πραγματικά παρέχει κατά τη διάρκεια της ημέρας», θεσπίζει έναν κανόνα ο οποίος δεν συνάδει με την έννοια του χρόνου εβδομαδιαίας και ημερήσιας εργασίας, δεδομένου ότι αποσυνδέει την οφειλόμενη αμοιβή από την παραπομπή σε χρόνο εργασίας προκαθορισμένο και προσδιορισμένο με γενικό και αφηρημένο τρόπο;
- η ως άνω διάταξη, η οποία λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες της γεωργικής εργασίας με σύμβαση ορισμένου χρόνου, συνάδει απολύτως με τη διάταξη του άρθρου 16, παράγραφος 1, στοιχείο γ, του decreto legislativo n. 66/2003 (νομοθετικού διατάγματος 66/2003), το οποίο μεταφέρει στην εθνική έννομη τάξη τις οδηγίες 93/104/EK και 2000/34/EK και ορίζει ότι οι εργάτες γης ορισμένου χρόνου εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της ρύθμισης για την εβδομαδιαία διάρκεια του κανονικού χρόνου εργασίας;
- [παραλειπόμενα] [περαιτέρω παρατηρήσεις που δεν ασκούν επιρροή στα προδικαστικά ερωτήματα]
- το άρθρο 1, παράγραφος 1, της πράξης νομοθετικού περιεχομένου αριθ. 338/1989 [παραλειπόμενα] ορίζει –σε σχέση με τις εισφορές– ότι η αμοιβή η οποία λαμβάνεται υπόψη ως βάση για τον υπολογισμό των κοινωνικοασφαλιστικών εισφορών και εισφορών πρόνοιας δεν μπορεί να είναι κατώτερη από την αμοιβή που καθορίζεται από τους νόμους, τους κανονισμούς, τις συλλογικές συμβάσεις που συνάπτονται από τις πλέον αντιπροσωπευτικές συνδικαλιστικές οργανώσεις σε εθνικό επίπεδο ή τις συλλογικές συμφωνίες ή τις

ατομικές συμβάσεις (για δε τους εργάτες γης ορισμένου χρόνου, η οφειλόμενη αμοιβή κατά τη συλλογική σύμβαση είναι ακριβώς αυτή που αναλογεί στις ώρες παρασχεθείσας εργασίας):

- διαφορετικό συμπέρασμα, σχετικά με τον υπολογισμό των εισφορών επί των ωρών πραγματικά παρασχεθείσας εργασίας, δεν συνάγεται ούτε «από την κοινοτική νομολογία που μνημονεύεται στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση όσον αφορά την απαγόρευση των διακρίσεων εις βάρος των εργαζομένων ορισμένου χρόνου που προβλέπεται στη ρήτρα 4 της οδηγίας 99/70/EK, δεδομένου ότι η [...] εν λόγω απαγόρευση αφορά τη σχέση εργασίας μεταξύ των μερών και μπορεί, στην καλύτερη περίπτωση, να δικαιολογεί ενδεχόμενες αξιώσεις του εργαζομένου περί αμοιβής υψηλότερης από την καταβληθείσα, αλλά δεν δικαιολογεί, βεβαίως, τη διαφορετική και υψηλότερη αξίωση του ιδρύματος κοινωνικής ασφάλισης όσον αφορά τις κοινωνικοασφαλιστικές εισφορές, ζήτημα το οποίο δεν εμπίπτει στη σχέση παροχών/εισφορών που προβλέπεται από το δίκαιο της Ένωσης».

- 4 Συνεχίζοντας τη διαδικασία, η [A.M.] ζήτησε, κατ' εφαρμογήν της νομικής κρίσης του Corte di Cassazione (Ακυρωτικού Δικαστηρίου), να ακυρωθούν τα χρεωστικά σημειώματα που αποτελούν αντικείμενο της ανακοπής, καθότι κατέβαλε την εισφορά για τους εργάτες γης ορισμένου χρόνου, υπολογίζοντάς την επί των ωρών πραγματικά παρασχεθείσας εργασίας.
- 5 Το INPS, καθού στην κατ' αναπομπή διαδικασία, διατύπωσε αμφιβολίες για το αν η νομική κρίση του Corte di Cassazione (Ακυρωτικού Δικαστηρίου) είναι σύμφωνη προς την απαγόρευση των διακρίσεων που προβλέπεται στη ρήτρα 4 της οδηγίας 1999/70/EK, σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP, το σημείο 1 της οποίας ορίζει τα εξής: «[ό]σον αφορά τις συνθήκες απασχόλησης, οι εργαζόμενοι ορισμένου χρόνου δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται δυσμενώς σε σχέση με τους αντίστοιχους εργαζομένους αορίστου χρόνου μόνο επειδή έχουν σύμβαση ή σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου, εκτός αν αυτό δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους.»

Κατά το INPS, εάν γίνει δεκτό ότι οι εισφορές για τους εργάτες γης ορισμένου χρόνου πρέπει να καταβάλλονται σε σχέση με την αμοιβή υπολογιζόμενη βάσει των ωρών πραγματικά παρασχεθείσας εργασίας (όπως προβλέπεται στο άρθρο 40 της CCNL) και όχι βάσει του χρόνου ημερήσιας εργασίας των 6,30 ωρών, όπως για τους εργάτες γης που προσλαμβάνονται με σύμβαση αορίστου χρόνου (όπως προβλέπεται στο άρθρο 30 της CCNL), ανεξαρτήτως των ωρών πραγματικά παρασχεθείσας εργασίας, μολονότι ασκούν τα ίδια καθήκοντα, οι εργάτες γης ορισμένου χρόνου θα υφίστανται δυσμενή μεταχείριση από κοινωνικοασφαλιστικής απόψεως, όσον αφορά τόσο τις οφειλόμενες από τον εργοδότη εισφορές όσο και τις αντίστοιχες παροχές που αναγνωρίζονται από το INPS, οι οποίες, δεδομένου ότι αποτελούν συνάρτηση των εισφορών, θα είναι κατά πάσα πιθανότητα υποδεέστερες εκείνων που μπορούν να λάβουν οι εργάτες γης αορίστου χρόνου.

Περαιτέρω, εάν σκοπός της αρχής της απαγόρευσης των διακρίσεων είναι να διασφαλίζεται ότι η χρήση της σύμβασης εργασίας ορισμένου χρόνου δεν θίγει τη θέση του ενδιαφερόμενου εργαζόμενου περιάγοντάς τον σε δυσμενέστερη θέση σε σχέση με τον εργαζόμενο που προσλαμβάνεται με σύμβαση αορίστου χρόνου, η φράση «*συνθήκες απασχόλησης*» της προμνησθείσας ρήτρας 4 δεν πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικώς, περιοριζόμενη στις παροχές εκ μέρους του εργοδότη, αλλά ευρύτερα, ώστε να περιλαμβάνει όλες τις έννομες συνέπειες που έχουν αντίκτυπο στην ουσιαστική νομική θέση του εργαζομένου και του εργοδότη, περιλαμβανομένης, επομένως, και της κοινωνικοασφαλιστικής θέσης, λαμβανομένων υπόψη τόσο του ύψους της εισφοράς όσο και της αντίστοιχης έκτασης των κοινωνικοασφαλιστικών παροχών, κατά τη διάρκεια της σχέσης εργασίας ή μετά τη λήξη της.

Επομένως, το INPS ζήτησε από το δικάζον δικαστήριο να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

[παραλειπόμενα] *[ερωτήματα παρόμοια με αυτά που διατυπώνει εν συνεχεία το αιτούν δικαστήριο]* [παραλειπόμενα] Επί της ουσίας, στο πέρας της διαδικασίας υποβολής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, το INPS ζήτησε να απορριφθεί η ανακοπή ως νόμω και ουσία αβάσιμη.

Αντιθέτως, η Agenzia delle entrate Riscossione (φορολογική αρχή, υπηρεσία είσπραξης απαιτήσεων), ερημοδίκησε.

- 6 Με επακόλουθα υπομνήματα που κατέθεσε στις 30 Ιουνίου 2023 η [Α.Μ.] ζήτησε να απορριφθεί η αίτηση υποβολής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως [παραλειπόμενα] διότι η υποχρεωτική εισφορά κοινωνικής ασφάλισης δεν εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 1999/70/EK και διότι η οδηγία δεν έχει οριζόντιο, αλλά μόνον κάθετο αποτέλεσμα και, επομένως, δεν είναι δυνατή η επίκλησή της στις σχέσεις μεταξύ του INPS και του εργοδότη:

[παραλειπόμενα] *[στοιχεία του εγχώριου δικονομικού δικαίου]* [παραλειπόμενα] *[εγχώρια διαδικασία]* [παραλειπόμενα] ΣΚΕΠΤΙΚΟ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

- 7 Το δικάζον δικαστήριο, το οποίο καλείται να αποφανθεί κατόπιν αναπομπής, υποχρεούται, δυνάμει του εγχώριου δικαίου, να λάβει υπόψη την κρίση του Corte di Cassazione (Ακυρωτικού Δικαστηρίου), καθότι το άρθρο 384 του Codice di procedura civile (κώδικα πολιτικής δικονομίας) προβλέπει ρητώς ότι το δικαστήριο της αναπομπής οφείλει να συμμορφωθεί με τη νομική κρίση και, εν πάση περιπτώσει, με την απόφαση του Corte di Cassazione (Ακυρωτικού Δικαστηρίου) [προσφάτως απόφαση 27155/2017 του Corte di Cassazione (Ακυρωτικού Δικαστηρίου) σχετικά με τη δεσμευτική ισχύ της νομικής κρίσης του αρμόδιου για τον έλεγχο της νομιμότητας δικαστηρίου].
- 8 Επομένως, στο παρόν στάδιο, αντικείμενο της δίκης είναι η εφαρμογή στη συγκεκριμένη περίπτωση του κανόνα κατά τον οποίο η εργοδότηρια, νυν

προσφεύγουσα, όφειλε να καταβάλει τις εισφορές για τους εργατές γης ορισμένου χρόνου επί των ωρών πραγματικά παρασχεθείσας εργασίας.

- 9 Οι εφαρμοστέες διατάξεις του εθνικού δικαίου είναι το άρθρο 40 της CCNL της 6ης Ιουλίου 2006 για τους εργατές γης και φυτωρίων, το οποίο προβλέπει ότι «ο εργάτης ορισμένου χρόνου δικαιούται την πληρωμή των ωρών εργασίας που πραγματικά παρέχει κατά τη διάρκεια της ημέρας», όπως έχει ερμηνευθεί από το Corte di Cassazione (Ακυρωτικό Δικαστήριο), και το άρθρο 1, παράγραφος 1, της πράξης νομοθετικού περιεχομένου αριθ. 338/1989 [παραλειπόμενα] που συσχετίζει το ύψος των εισφορών με την αμοιβή, δυνάμει του κανόνα ότι η αμοιβή η οποία λαμβάνεται υπόψη ως βάση για τον υπολογισμό των κοινωνικοασφαλιστικών εισφορών και εισφορών πρόνοιας δεν μπορεί να είναι κατώτερη από την αμοιβή που καθορίζεται από τους νόμους, τους κανονισμούς, τις συλλογικές συμβάσεις που συνάπτονται από τις πλέον αντιπροσωπευτικές συνδικαλιστικές οργανώσεις σε εθνικό επίπεδο ή τις συλλογικές συμφωνίες ή τις ατομικές συμβάσεις, όταν από αυτές προκύπτει αμοιβή υψηλότερη από την προβλεπόμενη στη συλλογική σύμβαση. Δυνάμει της διάταξης αυτής, κατ' εφαρμογήν της νομικής κρίσης του Corte di Cassazione (Ακυρωτικού Δικαστηρίου), στην περίπτωση των εργατών γης ορισμένου χρόνου, η εισφορά θα πρέπει να καταβληθεί επί των ωρών πραγματικά παρασχεθείσας εργασίας καθότι, σύμφωνα με τους κανόνες της συλλογικής σύμβασης, οι εργαζόμενοι δικαιούνται αμοιβή μόνον για τις συγκεκριμένες ώρες εργασίας.

Το δικάζον δικαστήριο επισημαίνει επίσης ότι το άρθρο 30 της CCNL προβλέπει, αντιθέτως, για τους εργαζομένους αορίστου χρόνου, ότι «ο χρόνος εργασίας ορίζεται σε 39 ώρες εβδομαδιαίως ήτοι 6,30 ώρες ημερησίως», χρόνος για τον οποίο ο εργοδότης υποχρεούται, εν πάση περιπτώσει, να αμείβει τον εργαζόμενο, ακόμη και σε περίπτωση που δεν ζητεί την παροχή της εργασίας και εξαιρουμένων περιπτώσεων διακοπής της εργασίας λόγω ανωτέρας βίας, και να καταβάλλει εισφορές επί της αντίστοιχης αμοιβής.

- 10 Το δικάζον δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες για το αν η νομική κρίση του Corte di Cassazione (Ακυρωτικού Δικαστηρίου) είναι σύμφωνη προς το δίκαιο της Ένωσης, και ειδικότερα τη ρήτρα 4 της οδηγίας 1999/70/EK σχετικά με την εργασία ορισμένου χρόνου, και εκτιμά ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την υποβολή αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο, όπως ζήτησε το INPS.

Παραδεκτό της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το εγχώριο δίκαιο

- 11 [παραλειπόμενα]
 12 [παραλειπόμενα]
 13 [παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα] [εθνική και ενωσιακή νομολογία κατά την οποία η υποβολή αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο είναι παραδεκτή]

Δυνατότητα εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης στην υπό κρίση υπόθεση

- 14 Επί της ουσίας, το δικάζον δικαστήριο εκτιμά ότι το δίκαιο της Ένωσης έχει εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση, λαμβανομένης υπόψη της αρχής της απαγόρευσης των διακρίσεων που κατοχυρώνεται στη ρήτρα 4 της οδηγίας 1999/70/EK, σχετικά με τη συμφωνία πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP, η οποία ορίζει στο σημείο 1 τα εξής: «[ό]σον αφορά τις συνθήκες απασχόλησης, οι εργαζόμενοι ορισμένου χρόνου δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται δυσμενώς σε σχέση με τους αντίστοιχους εργαζομένους αορίστου χρόνου μόνο επειδή έχουν σύμβαση ή σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου, εκτός αν αυτό δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους.»
- 15 Κατά πρώτον, τίθεται το ζήτημα των «συνθηκών απασχόλησης», έννοιας η οποία δεν πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικώς, αλλά ευρέως, ως περιλαμβάνουσα όλα τα οφέλη που ο εργοδότης παρέχει στον εργαζόμενο λόγω της σχέσης εργασίας και, επομένως, περιλαμβάνει επίσης το ύψος της αμοιβής (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13ης Σεπτεμβρίου 2007, Del Cerro Alonso, C-307/05, της 12ης Δεκεμβρίου 2013, Carratù, C-361/12, και της 15ης Απριλίου 2008, Impact, C-268/06).

Συγκεκριμένα, κατά την απόφαση Del Cerro Alonso, «εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 137, παράγραφος 1, στοιχείο β', EK και, ως εκ τούτου, της οδηγίας 1999/70, καθώς και της συμφωνίας-πλαισίου που στηρίζεται στη βάση αυτή το ζήτημα αν, κατ' εφαρμογήν της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων που περιλαμβάνεται στη ρήτρα 4, σημείο 1, της εν λόγω συμφωνίας-πλαισίου, ένα στοιχείο της αμοιβής πρέπει, ως απασχόλησης, να χορηγείται στους εργαζομένους με σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου όπως στους εργαζομένους με σχέση εργασίας αορίστου χρόνου» (σκέψη 47). Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι η έννοια της ισότητας των «συνθηκών απασχόλησης» περιλαμβάνει τις αμοιβές, το ύψος των οποίων εξακολουθεί, βεβαίως, να υπάγεται στην αρμοδιότητα των εθνικών εννόμων τάξεων, αλλά δεν μπορεί να καθορίζεται με διαφορετικό τρόπο εις βάρος των εργαζομένων ορισμένου χρόνου για τον λόγο και μόνον ότι έχουν συνάψει τέτοια σύμβαση, εάν δεν υπάρχουν αντικειμενικοί λόγοι που δικαιολογούν τη διαφορετική μεταχείριση.

- 16 Συγκεκριμένα, στην υπό κρίση υπόθεση, αφενός, το ζήτημα αφορά άμεσα την αμοιβή των εργατών γης ορισμένου χρόνου, δεδομένου ότι κατά την εγχώρια έννομη τάξη οι εισφορές, ή η παροχή που αξιώνει το INPS, οφείλονται επί της συνολικής αμοιβής των μισθωτών εργαζομένων.
- 17 Περαιτέρω, αφετέρου, γίνεται δεκτό ότι στην έννοια των «συνθηκών απασχόλησης» εμπίπτουν επίσης οι εισφορές που αξιώνει το INPS, ως καθοριστικές για τη χορήγηση παροχών κοινωνικής ασφάλισης από επαγγελματικά συστήματα συντάξεων, ή παροχές οι οποίες περιλαμβάνονται επίσης στην έννοια της αμοιβής [βάσει του δικαίου της Ένωσης] {πρβλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Μαΐου 1990, Barber, C-262/88, της 13ης Νοεμβρίου 2008, Επιτροπή κατά Ιταλίας, 46/07, και της 15ης Απριλίου 2008,

Impact, C-268/06, που περιλαμβάνει στην εν λόγω έννοια «συντάξεις [...] καταβαλλόμενες δυνάμει της σχέσεως εργασίας μεταξύ του εργαζομένου και του εργοδότη, αποκλεισμένων εκείνων οι οποίες καταβάλλονται στο πλαίσιο εκ του νόμου προβλεπόμενου συστήματος [...] όχι βάσει μιας τέτοιας σχέσεως εργασίας, αλλά προς εξυπηρέτηση επιδιώξεων κοινωνικής πολιτικής»}.

- 18 Συγκεκριμένα, η οδηγία 2006/54 ορίζει ως «επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης» τα συστήματα προστασίας κατά των κινδύνων ασθένειας, αναπηρίας, γήρατος, εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικής ασθένειας, καθώς και ανεργίας, που δεν ρυθμίζονται από την οδηγία 79/7/ΕΟΚ (σχετικά με το γενικό καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης) και που έχουν ως αντικείμενο «τη χορήγηση στους εργαζόμενους, μισθωτούς ή αυτοαπασχολούμενους, στα πλαίσια επιχείρησης ή ομάδας επιχειρήσεων, οικονομικού κλάδου ή επαγγελματικού ή διεπαγγελματικού τομέα, παροχών που προορίζονται να συμπληρώσουν ή να υποκαταστήσουν τις παροχές των εκ του νόμου συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, ανεξαρτήτως του αν η υπαγωγή στα συστήματα αυτά είναι υποχρεωτική».

Πρόκειται για μια έννοια παγίως αποδεκτή από τον δικαστή της Ένωσης, από την οποία συνάγεται ότι το στοιχείο που διαφοροποιεί τα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης από το γενικό καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης δεν είναι ο σκοπός κοινωνικής προστασίας ή η φύση των κινδύνων κατά των οποίων παρέχεται προστασία, αλλά μάλλον η κατηγορία των δικαιούχων και ο δικαιολογητικός λόγος της σχέσης: η μεν κοινωνική ασφάλιση χορηγεί παροχές στο σύνολο των ατόμων, δυνάμει του νόμου και βάσει κριτηρίων αλληλεγγύης και στήριξης των πιο αδύναμων κατηγοριών, τα δε επαγγελματικά συστήματα χορηγούν παροχές που συμπληρώνουν ή υποκαθιστούν εκείνες που παρέχονται από τα προβλεπόμενα εκ του νόμου καθεστάτα κοινωνικής ασφάλισης στους εργαζόμενους επιχείρησης, οικονομικού κλάδου ή επαγγελματικού τομέα, ως αναπόσπαστο στοιχείο της σχέσης εργασίας τους.

- 19 Η υπό κρίση υπόθεση αφορά εισφορές που προορίζονται για τη χορήγηση παροχών εξαρτώμενων από τη σχέση εργασίας, η έκταση των οποίων είναι ανάλογη προς τη διάρκεια της σχέσης εργασίας και οι οποίες συνδέονται με το ύψος της αμοιβής, δεδομένου ότι οι εισφορές εξαρτώνται από το ύψος της αμοιβής. Ως εκ τούτου, χαμηλότερη αμοιβή, η οποία συνεπάγεται χαμηλότερες εισφορές, ενέχει επίσης μείωση των παροχών κοινωνικής ασφάλισης, η οποία θίγει προδήλως τους επιμέρους εργαζομένους και αυξάνει το κόστος με το οποίο επιβαρύνεται το κοινωνικό σύνολο για τη χορήγηση στους εν λόγω εργαζομένους παροχών πλήρως καλυπτόμενων από το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης.
- 20 Επομένως, εν προκειμένω, τίθεται επίσης το ζήτημα των παροχών που μπορούν να χορηγηθούν στους εργάτες γης ορισμένου χρόνου, οι οποίοι καθόσον δικαιούνται αμοιβή σε συνάρτηση μόνον με τις ώρες πραγματικής εργασίας –εν αντιθέσει προς την εγγύηση που διαθέτουν οι εργαζόμενοι αορίστου χρόνου ότι θα λάβουν πάντοτε ελάχιστη αμοιβή καθορισμένη από τη συλλογική σύμβαση, ανεξαρτήτως των ωρών πραγματικά παρασχεθείσας εργασίας– θα δικαιούται αναμφίβολα παροχές μικρότερης έκτασης.

- 21 Εν πάση περιπτώσει, δεν χωρεί αμφιβολία ότι πρόκειται, εν προκειμένω, περί «συνθηκών απασχόλησης» οι οποίες μνημονεύονται στη ρήτρα 4 της οδηγίας 99/70/EK και ότι, επομένως, η περίπτωση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης.
- 22 Επιπλέον, ο τομέας της γεωργίας δεν εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας.
- 23 Όσον αφορά, εν συνεχεία, το αποκλειστικά και μόνον κάθετο αποτέλεσμα της οδηγίας, η επίκληση της οποίας δεν είναι δυνατή, κατά την προσφεύγουσα, σε διαφορά μεταξύ ιδιωτών, η συγκεκριμένη άποψη αντικρούεται, κατά πρώτον, από το γεγονός ότι η επίμαχη οδηγία μεταφέρθηκε δεόντως στην εσωτερική έννομη τάξη με το decreto legislativo n. 368/2001 (νομοθετικό διάταγμα 368/2001), το οποίο καθιερώνει με το άρθρο 6, και στην ιταλική έννομη τάξη, την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων (υπ' αυτή την έννοια πλέον, άρθρο 25 του decreto legislativo n. 81/2015 (νομοθετικού διατάγματος 81/2015)) και, επομένως, το οριζόντιο αποτέλεσμα της οδηγίας στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών και μεταξύ ιδιωτών και δημόσιων φορέων.
- 24 Κατά δεύτερον, η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων είναι γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης με πλήρη αποτελεσματικότητα και σε οριζόντιες καταστάσεις, αν μη τι άλλο σε περιπτώσεις στις οποίες εξειδικεύεται σε πράξεις παράγωγου δικαίου, όπως στην οδηγία 99/70/EK στην υπό κρίση υπόθεση (πρβλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Ιανουαρίου 2010, Kucukdeveci, C-555/07).
- 25 Τέλος, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η απαγόρευση της προμνησθείσας ρήτρας 4, σημείο 1, θεωρείται απαλλαγμένη αιρέσεων και αρκούντως σαφής ώστε να μην χρήζει πράξεων μεταφοράς της οδηγίας στην εγχώρια έννομη τάξη, με την επιφύλαξη μόνον της δικαιολόγησης της διαφορετικής μεταχείρισης για αντικειμενικούς λόγους (που υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο, απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Απριλίου 2008, Impact, C-268/06, σκέψεις 65 και 68), οι οποίοι πρέπει να θεωρείται ότι αφορούν «σαφείς και συγκεκριμένες περιστάσεις που χαρακτηρίζουν μια καθορισμένη δραστηριότητα» (απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Σεπτεμβρίου 2007, Del Cerro Alonso, C-307/05, σκέψεις 53 έως 58).
- 26 Επομένως, μετά τη διαπίστωση ότι η ρήτρα 4, σημείο 1, της επίμαχης οδηγίας έχει εφαρμογή στην αμοιβή των εργατών γης ορισμένου χρόνου και στις σχετικές εισφορές, το δικάζον δικαστήριο εκτιμά συγκεκριμένα ότι η νομική κρίση του Corte di Cassazione (Ακυρωτικού Δικαστηρίου), σχετικά με τον υπολογισμό των εισφορών που ο εργοδότης οφείλει να καταβάλλει βάσει των ωρών πραγματικής εργασίας, ενέχει παράβαση της ως άνω ρήτρας, καθόσον συνεπάγεται δυσμενή μεταχείριση σε σχέση με εκείνη των εργατών γης αορίστου χρόνου, χωρίς να συντρέχουν πραγματικοί αντικειμενικοί λόγοι.
- 27 Όσον αφορά τον συγκρίσιμο χαρακτήρα των δύο κατηγοριών εργατών, δεν χωρεί αμφιβολία και δεν αμφισβητείται ότι οι εργάτες γης ορισμένου χρόνου ασκούν τα

ίδια καθήκοντα με εκείνα που ασκούν οι εργάτες που προσλαμβάνονται με σύμβαση αορίστου χρόνου [παραλειπόμενα].

- 28 Όσον αφορά τη δυσμενή μεταχείριση, δεν χωρεί αμφιβολία ότι η εφαρμογή της νομικής κρίσης του αρμόδιου για τον έλεγχο της νομιμότητας δικαστηρίου θα έχει ως συνέπεια δυσμενέστερη μεταχείριση των εργατών γης ορισμένου χρόνου σε σχέση με τους αντίστοιχους εργάτες αορίστου χρόνου, δεδομένου ότι στις επισφαλείς σχέσεις εργασίας στον τομέα της γεωργίας, και μόνον σε αυτές, ο εργοδότης θα μπορεί να καθορίσει ελεύθερα και μονομερώς το περιεχόμενο των αμοιβαίων υποχρεώσεων των μερών, της υποχρέωσης παροχής εργασίας και της υποχρέωσης αμοιβής, και κατά συνέπεια το ύψος των εισφορών και, περαιτέρω, την έκταση των παροχών κοινωνικής ασφάλισης, μολονότι για τους εργάτες γης αορίστου χρόνου διασφαλίζεται, εν πάση περιπτώσει, ελάχιστη ημερήσια αμοιβή, βάσει 6,30 ωρών εργασίας, ανεξαρτήτως των ωρών πραγματικά παρασχεθείσας εργασίας, με τις επακόλουθες συνέπειες όσον αφορά τις εισφορές και τις συνδεδεμένες παροχές που χορηγεί το INPS.
- 29 Όσον αφορά την έλλειψη αντικειμενικών λόγων για τη διαφορετική μεταχείριση, επισημαίνεται ότι ουδείς εκ των διαδίκων εκθέτει τους αντικειμενικούς αυτούς λόγους, οι οποίοι πρέπει να αφορούν *«σαφείς και συγκεκριμένες περιστάσεις που χαρακτηρίζουν μια καθορισμένη δραστηριότητα»* (απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Σεπτεμβρίου 2007, Del Cerro Alonso, C-307/05, σκέψεις 53 έως 58), μολονότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, κατά την έννοια των *«αντικειμενικών λόγων»*, η διαφορετική μεταχείριση πρέπει να δικαιολογείται από την ύπαρξη *«σαφών και συγκεκριμένων στοιχείων που να χαρακτηρίζουν τον υπό εξέταση όρο απασχόλησης στο ειδικό πλαίσιο όπου εντάσσεται και επί τη βάση αντικειμενικών και διαφανών κριτηρίων, προκειμένου να μπορεί να διασφαλισθεί ότι η διαφορετική μεταχείριση εξυπηρετεί πραγματικές ανάγκες, είναι κατάλληλη προς επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και αναγκαία προς τούτο»* (απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Οκτωβρίου 2023, Lufthansa CityLine, C-660/20).
- 30 Στην υπό κρίση υπόθεση δεν προκύπτουν αντικειμενικές περιστάσεις συνδεδεμένες με την εκτέλεση της παροχής ούτε σαφή και συγκεκριμένα στοιχεία από τα οποία μπορεί να συναχθεί η πραγματική ανάγκη διαφορετικής μεταχείρισης των εργαζομένων ορισμένου χρόνου, λαμβανομένου επίσης υπόψη ότι οι ιδιαίτεροι κίνδυνοι της γεωργικής δραστηριότητας, που καθορίζονται από τον ιδιαίτερο αντίκτυπο των απρόβλεπτων μετεωρολογικών συνθηκών, αφορούν το σύνολο των παροχών, χωρίς να ασκεί οποιαδήποτε επιρροή το είδος της σύμβασης πρόσληψης.

Για τους λόγους αυτούς,

To Corte di Appello di Firenze (εφετείο Φλωρεντίας)

έχοντας υπόψη το άρθρο 267 ΣΛΕΕ,

υποβάλλει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

1) Έχει η ρήτρα 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτήν διάταξη συλλογικής σύμβασης, όπως η προβλεπόμενη στο άρθρο 40 της Contratto Collettivo Nazionale di Lavoro (εθνικής συλλογικής σύμβασης εργασίας, στο εξής: CCNL) της 6ης Ιουλίου 2006 για τους εργάτες γης και φυτωρίων –όπως έχει ερμηνευθεί από το Corte di Cassazione (Ακυρωτικό Δικαστήριο) κατά τρόπο δεσμευτικό για το αιτούν δικαστήριο–, η οποία αναγνωρίζει στους εργάτες γης ορισμένου χρόνου δικαίωμα πληρωμής των ωρών πραγματικά παρασχεθείσας εργασίας κατά τη διάρκεια της ημέρας, μολονότι, αντιθέτως, το άρθρο 30 της CCNL αναγνωρίζει στους εργάτες γης αορίστου χρόνου δικαίωμα αμοιβής υπολογιζόμενης σε συνάρτηση με ημέρα εργασίας διάρκειας 6,30 ωρών;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, έχει η ρήτρα 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου την έννοια ότι ο καθορισμός του ύψους της υποχρεωτικής κοινωνικοασφαλιστικής εισφοράς που καταβάλλεται για τους εργάτες γης ορισμένου χρόνου στο πλαίσιο επαγγελματικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης εμπίπτει επίσης στις συνθήκες απασχόλησης, με αποτέλεσμα να πρέπει να καθοριστεί βάσει του ίδιου κριτηρίου που προβλέπεται για τους εργάτες γης αορίστου χρόνου και, επομένως, βάσει του χρόνου ημερήσιας εργασίας που προβλέπεται στη συλλογική σύμβαση, και όχι βάσει των ωρών πραγματικά παρασχεθείσας εργασίας;

Αποφασίζει την αναστολή της ενώπιόν του διαδικασίας έως την έκδοση της απόφασης του Δικαστηρίου επί των ανωτέρω προδικαστικών ερωτημάτων.

Παραγγέλλει στη γραμματεία να διαβιβάσει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης την παρούσα διάταξη [παραλειπόμενα].

[παραλειπόμενα] Φλωρεντία, 8 Ιανουαρίου 2024

[παραλειπόμενα]